

Pabo 'inservice'

Studeren & werken in jouw vak, van waarde voor jouw samenleving

Stel je voor dat we de Pabo inrichten zoals we willen dat basisscholen zijn ingericht. Emanciperend, bemoedigend, met een groot vertrouwen dat onderwijs kinderen kan optillen, dat je ook met een omweg op een hoger niveau kunt komen, inclusief. Insluiten in plaats van buitensluiten. Insluiten, waarbij de opleiding een extra inspanning levert omdat we daar allemaal beter van zullen worden. Leg daarbij eens de relatie met het aanhoudende lerarentekort. Zou dat onverwachte opbrengsten kunnen geven?

We kunnen de Pabo-opleidingen *nu* anders plannen en organiseren. Dat zou al binnen een paar maanden effect kunnen hebben op het lerarentekort in het basisonderwijs. Dat was mijn gedachte in het voorjaar van 2020 en daarmee ben ik gaan puzzelen en rekenen. De eerste uitwerking vind je hieronder. Revolutionair maar naar mijn idee perspectiefvol. Wil je er eens voor gaan zitten en je er een voorstelling van maken? Heel graag hoor ik je reactie (m.ploegman@me.com).

Kenmerken andere planning en organisatie

- Herstel doorstroom havo/mbo-pabo;
- Meer contacttijd;
- Stage/werken als basisscholen open zijn, naar school als ze dicht zijn (werk- en stagetijd op logische momenten in het jaar);
- Medezeggenschap tijdens opleiding als voorbereiding op professionele autonomie als beroepsbeoefenaar.

O oplossingen

Waar richt de andere organisatie zich op?

- Herstel de doorstroomroute
Ga vol voor de oorspronkelijke doelgroep nieuwe leraren basisonderwijs: de huidige leerlingen van havo en mbo. Hier ligt het duurzame potentieel. Neem instroomhobbels weg.
- Meer contactonderwijs
Gangbare Pabo's realiseren weinig contacttijd. In vier jaar bijvoorbeeld 1325 uur contacttijd met Pabo-docenten op een totale studietijd van 6720 uur. Dat kan beter. Méér contact tussen docent en student rendeert.
- Organiseer de combinatie van studeren & betaald werken *in hetzelfde vak*
Een duale, 'inservice' variant voor havo- en mbo-leerlingen bestaat niet en kan voordeel opleveren voor student en basisschool: alle tijd van studenten besteed aan het vak van leraar en direct handen in de klas.
- Verdeel de studie- en werklast evenwichtig over dag, week en jaar
Dit zorgt voor een gezonde opleiding en draagt bij aan lage uitval, hoog welzijn en dito rendement. Een evenwichtige spreiding in onderwijs is zeldzaam.
- Verkort de opleidingsduur voor reguliere studenten, met gelijke contacttijd
Een drie- in plaats van vierjarige opleiding is haalbaar, zelfs met meer contacttijd dan gangbaar. Interessant voor student, basisscholen en maatschappij.
- Organiseer zeggenschap
De opleiding organiseert vergaande en geborgde zeggenschap van leiding, leraren

en studenten. Dat bereidt studenten voor op een professionele carrière en het borgt de professionaliteit van de lerarenopleiders. Het begrenst tevens vrijheden en autocratie: lerarenopleiders, stagebegeleiders en staf zijn dienstbaar aan het gegarandeerde curriculum, 'eigen koninkrijkes' worden voorkomen.

- Ontwerp een consistent curriculum

Het was prof. Kessels die naast interne consistentie het begrip externe consistentie introduceerde: de mate van overeenstemming over inhoud en kwaliteit van opleiding tussen studenten, docenten en afnemend werkveld bepaalt in belangrijke mate het succes van de opleiding. Ook de interne consistentie moet glashelder zijn: elk programmaonderdeel is gerelateerd aan de bekwaamheidseisen primair onderwijs¹ en kennisbases leraar basisonderwijs². Het geheel voldoet aan de accreditatiecriteria³.

- Verhoog opleidingsrendement

De rendementen van gangbare opleidingen zijn bedroefend laag. Benutten van de totale opleidingstijd, meer contacttijd, alle tijd voor het vak, zeggenschap en een persoonlijke relatie tussen student en opleiding zorgen, naast het consistente curriculum, voor een hoger rendement.

Doel

Snel, intensief en goed studenten opleiden. Kostenbesparing door beperken uitval en vertraging. Vergroten van de reguliere instroom Pabo. Verkleinen van de maatschappelijke (gevolgen) van het kwantitatieve en kwalitatieve lerarentekort.

Uitwerking

Alle punten zijn vanzelfsprekend uit te werken en te onderbouwen. In deze notitie licht ik de doelgroep toe en de driejarige opleidingsduur in combinatie met werken.

a. Doelgroep

Afwijkingen van de vierjarige voltijdsopleiding vinden we voornamelijk in programma's voor vwo'ers en zij-instromers, voor hen bestaan verkorte, duale en maatwerkopleidingen. Voor de reguliere instromers vanuit havo en mbo-4 op de Pabo gaat de aandacht vooral naar de hobbels, de toelatingstoetsen. De invoering van deze toetsen heeft tot ongeveer een halvering geleid van de reguliere instroom (die enigszins aantrekt, mede als gevolg van Corona).

Hoe het ongeveer werkte voor Corona: jongens en meisjes van *14/15 jaar* kiezen in 3-havo hun profiel. Op dat moment oriënteren ze zich op beroepen en beroepsdomeinen. Er is veel keuze en veel domeinen hebben een grote vraag naar nieuw personeel. In deze fase vernemen scholieren dat *geen enkel havo-profiel* rechtstreeks toegang geeft tot de Pabo. In tegenstelling tot vrijwel alle andere hbo-opleidingen waar hooguit het profiel de toegang begrenst. Tussen het havo-examen en de start van de Pabo-opleiding moet de scholier toelatingstoets(en) maken voor aardrijkskunde, geschiedenis en/of natuur & techniek (afhankelijk van profielkeuze één of meerdere toetsen). Tijdens het eerste jaar van de Pabo moeten studenten de rekentoets Wiscat-pabo halen. Wordt die niet gehaald, dan moeten ze

¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2017-148.html>

² <https://kennisbases.10voordeleraar.nl/pdf/kennisbasis-pabo.pdf>

³ https://www.nvao.net/files/attachments/.89/Beoordelingskader_accreditatiestelsel_hoger_onderwijs_Nederland_2018.pdf

stoppen met de Pabo. Daarnaast hanteren Pabo's soms eigen taaltoetsen als voorwaarde. Stoppen tijdens/na eerste hbo-jaar kost veel geld, mede vanwege het huidige stelsel van studiefinanciering. Pabo's wensen eerstejaars die gemotiveerd zijn en veel kennis hebben. De realiteit is evenwel dat veel 14/15-jarigen een route kiezen met minder hobbels en meer zekerheid. De instroom in de Pabo daalde tussen 2006 en 2011 van 8582 tot 6096, na invoering taal- en rekentoets in 2006/2007. Na invoering van de toelatingstoetsen in 2015 daalde de instroom van 5726 in 2014 naar 3901 in 2015. De gewenste toename van de instroom uit vwo bleef overigens uit (bron: CBS). De instroom in de Pabo's tussen 2015 en 2019 stijgt weliswaar, maar de stijging is minder dan de stijging van het aantal voltijds studenten in het hbo in die periode. De stijging van de hbo instroom voltijds tussen 2015 en 2019 bedraagt 18%. De stijging Pabo instroom voltijds in dezelfde tijd is 16,8%. De Pabo heeft de dalingen uit 2006 en 2015 geenszins ingelopen⁴. Deze getallen wijzen op het potentieel in de groep havo-scholieren (mbo mij onbekend). De Corona-pandemie lijkt een gunstig effect te hebben op de instroom, nu andere sectoren onzekerder zijn geworden. Het is de verwachting dat dit net zo tijdelijk/duurzaam is als Corona.

Over de doelgroep is meer te vertellen. De vijver waaruit de Pabo vist, kent meer gewone vissen dan exclusieve exemplaren. 'Werk maken van gelijke kansen' zit ook in de toelatingsvoorwaarden van de Pabo: 'wij maken van gewone vissen bijzondere exemplaren'! Met andere woorden: werf gewone jongens en meisjes en investeer in hen. Ongezien talent verdient ontwikkeling en er is een grote spreiding van talenten die kan leiden tot bekwaam leraarschap. Hiermee kunnen Pabo's een maatschappelijke positie innemen.

Pabo's willen zich niet richten op 'gewone' jongeren, maar het zij gezegd dat daar veel verspild wordt. Als we jonge kinderen vertrouwen willen geven in de basisschool door o.a. de keuze voor didactische aanpakken, waarom dat ook niet toegepast op jongeren? Neem gezakte havisten toch aan. Pabo's zouden een gerichte vooropleiding juist voor hen kunnen ontwikkelen, waarin ze alle domeinen van de toelatingstoetsen onderwezen krijgen, op de manier waarop we willen dat zij later kinderen gaan onderwijzen. Straal vertrouwen uit! Dat zal beslist renderen in hun latere werk als leerkracht - zij krijgen immers te maken met leerlingen met achterstanden, motivatieproblemen, problemen in de thuissituatie e.d. Zij kunnen, beter dan de high-potentials, het rolmodel worden voor de minder fortuinlijke leerlingen van straks.

Enkele getallen: elk jaar doen ongeveer 55.000 jongeren Havo-examen. 12% zakt. Dat zijn 6.600 jongens en meisjes die zoeken naar perspectief. Een paar Havo-certificaten zijn gemakkelijk te halen naast een pré-Pabo-opleiding. Sowieso is Havo een rijke bron: van degene die een diploma hebben gehaald gaat 16% niet door met leren. Dat zijn ruim 7.500 jongens en meisjes. [Deze getallen zijn van vóór Corona. Vorig jaar zijn bijna alle leerlingen geslaagd, maar de verwachting is dat dat niet voorspellend is voor de komende decennia.]

Bouw er een studentenflat/campus bij, gestoeld op dezelfde pedagogisch/didactische principes, om het succes te completeren! Dat is erg ambitieus maar hé, we hebben het over de leraren van onze kinderen en dus over ons maatschappelijk kapitaal.

⁴ <https://www.vereniginghogescholen.nl/kennisbank/feiten-en-cijfers/artikelen/dashboard-instroom-inschrijvingen-en-diploma-s>

b. Driejarige opleiding, combinatie van studeren & betaald werken

Voor de uitwerking is cijfermatig inzicht nodig in de tijdsbesteding van studenten. Hoeveel tijd besteden zij aan de studie en bijbanen?

Besteding aan studie: onderstaande getallen komen uit het curriculum van een Pabo van een grote Hogeschool met meerdere vestigingen.

Wettelijke studiebelasting voltijd: 4x 1680 uur =	6720 uur
Contacturen hele opleiding:	1313 uur voltijd (623 uur deeltijd)
Stage-uren voltijd: 199 dagen x 8 uur per dag =	1592 uur
Zelfstudie voltijd:	3815 uur (!)

Nb.1: Dit aantal uren zelfstudie betekent dat jongens en meisjes van 17 jaar in het eerste jaar 10-12 uur per week les krijgen en 28-30 uur per week aan zelfstudie moeten doen, in een voltijds opleiding. Misschien is dit wel een reden voor het lage opleidingsrendement.

Nb.2. Voor voltijdsopleidingen is de studielast wettelijk bepaald op 6720 uur. Voor deeltijdsopleidingen bepaalt de instelling de omvang van het onderwijsdeel en het beroepsdeel (WHO art. 7.4 lid 3). In het voorbeeld van dit curriculum heeft de instelling het onderwijsdeel bepaald op 623 contacturen in 4 jaar.

Besteding aan bijbanen: de meeste studenten werken naast hun studie in bijbanen en/of betaalde stage. 63% van de studenten werkt voor gemiddeld 13 uur per week. Bron: NIBUD <https://www.nibud.nl/wp-content/uploads/Nibud-Studentenonderzoek-2017.pdf>.

Nb. De getallen zijn nog van de oude, gunstigere studiefinanciering.

Het is niet duidelijk hoeveel weken studenten per jaar bijwerken en hoeveel ze in vakanties werken. Tijdens de schoolweken is de belasting kennelijk 40 (studie) + 13 (bijbaan) = **53 uur** per week. Deeltijdstudenten studeren naast hun baan, die voltijds kan zijn. Dat levert een belasting op van 41,5 (werk) + 5 (gemiddeld aantal college-uren per week) = 46,5 uur per week + zelfstudie.

Pabo-studenten kunnen geen bijbaan vinden *in hun toekomstige vak van leraar basisonderwijs* omdat de uren van de studie/Pabo volledig overlappen met de uren van de bijbaan/basisscholen en beide instellingen 12 weken per jaar niet in bedrijf zijn. Als Pabo-studenten wel een bijbaan in het onderwijs hebben, vergroot dat het leervermogen en het leerrendement. Immers, er wordt meer tijd besteed aan het leren van het vak. Dit kan als de Pabo de basisschoolvakanties benut voor onderwijs. Hieronder een uitwerking.

Uitwerking in doorlooptijd en uren (driejarige opleiding, combinatie van studeren & betaald werken)

Onderstaande details zijn uitgewerkt voor een fictieve start van de nieuwe Pabo in de zomer van 2020, zonder rekening te houden met alle tijdelijke wijzigingen vanwege Corona.

De driejarige Pabo duurt van 22-06-2020 tot 01-09-2023. Het laatste eindexamen van havo-leerlingen wordt afgenomen op 25-05-2020. De examenuitslag wordt bekend tussen 10 en 12-06-2020. [Op 10-06-2020 worden de examennormen bekend; op 12-06-2020 is de aanmelding voor de herexamens. Tussen 10 en 12-06-2020 vernemen scholieren de examenuitslag.] De Pabo begint op maandag 22-06-2020. Leerlingen hebben dan 4 weken vakantie gehad. De opleiding begint met 10 weken onderwijs op de Pabo, 5 dagen per week, 6 uur per dag. Dit deel loopt tot 31-08-2020. De opleiding wordt vervolgd met 4 dagen werken als betaalde onderwijsassistent en 1 dag per week onderwijs op de Pabo, 6 uur per

dag. Het werken is in een dienstverband van 70%. Inschaling onderwijsassistent is in schaal 4, CAO PO. Het salaris bedraagt minimaal 70% van €1.715 = €1.200 per maand bruto (dit is naar schatting €1.100 per maand netto) + alle overige arbeidsvoorwaarden.

Van de 12 weken vakantie van de basisschool gaan studenten 5 weken naar de Pabo, 5 dagen per week, 6 uur per dag. De opdrachten die studenten moeten maken voor de Pabo, vallen volledig samen met werk dat op de basisschool moet worden gedaan. De werk- en studielast wordt evenwichtig verdeeld over 45 weken per jaar. Piekbelastingen worden voorkomen en bijbanen zijn vanzelfsprekend overbodig. Het programma is daardoor goed vol te houden en te combineren met andere taken of bezigheden. De basisschool betaalt het collegegeld. In de arbeidsovereenkomst wordt opgenomen dat het collegegeld (deels) moet worden terugbetaald als de werknemer binnen twee jaar na einde opleiding ontslag neemt.

De 'werkweken' hebben dan een belasting van:

- werk: $1659 \times 70\% = 1161$ uur : 40 weken = 29 uur
(: 4 dagen = 7 u en 15 min per dag)
- Pabo: 6 uur
- zelfstudie: 7 uur
- totaal: $29 + 6 + 8 + 43$ uur (ipv de huidige 53 uur bij de combi voltijds studie en bijbaan).

De Pabo-weken hebben een belasting van:

- Pabo: 5 dagen van 6 uur = 30 uur
- zelfstudie (lezen en schrijven): 10 uur
- totaal: 40 uur.

Studenten hebben 7 weken per jaar volledig vrij. Bijvoorbeeld Kerst 2 weken, krokus 1 week, mei 1 week, zomer 3 weken. Nb. Het wettelijk aantal vakantiedagen is gelijk aan 4 weken vakantie. In deze opzet laat ik de student-vakantie-weken vallen in de reguliere schoolvakanties. Er kan natuurlijk ook voor worden gekozen om deze weken te plannen in de schoolweken. Hierdoor kunnen studenten meer Pabo-weken krijgen; meer contacttijd met de opleiding. Het beroepsdeel wordt dan minder, het onderwijsdeel meer. Voor tijdens de pandemie: hoe meer Pabo-onderwijs georganiseerd wordt in de reguliere Hogeschoolvakanties, hoe meer contacttijd er mogelijk is in Corona-tijd (gebouwen zijn dan weinig bezet).

Op de laatste pagina een urenoverzicht over de totale opleiding.

Opgelost/bijgedragen aan oplossingen

De voorgestelde organisatie van een Pabo-opleiding draagt aantoonbaar bij aan bestaande problemen:

- Zoals eerder gezegd: herstel reguliere doorstroom havo-pabo en mbo-4-pabo, nodig voor duurzame instroom in Pabo;
- Dubbele werkdruk reductie: per direct handen in de basisschoollklassen en evenwichtige studielastverdeling;
- Sneller en méér beginnende basisschoolleerkrachten;
- Minder discussie en onvrede over de relevantie van de inhoud van de opleiding;
- Lerarenopleiders, studenten en werkveld worden beter gehoord;

- Hoger studierendement door minder uitval en vertraging;
- Startende leraren zonder studieschuld, betekent gezonde start van werkzaam leven;
- Benutting van de hbo-studietijd (opleidingen werken thans in een systeem van 4x 7 weken per jaar les waardoor 24 weken per jaar niet benut worden voor onderwijs).

Bijvangst: direct waardevol perspectief voor Corona-lichtingen leerlingen: jullie zijn nodig!
Denk buiten de lijntjes en we maken binnen een paar maanden het verschil.

Op de volgende pagina een totaal urenoverzicht.

Pabo Inservice, urenoverzicht totaal

Contacttijd/Pabo:

Jaar I

10 weken x 5 dagen x 6 uur per dag:	300
5 weken x 5 dagen x 6 uur per dag:	150
40 weken x 1 dag x 6 uur per dag: (31-08-2020 tot 01-09-2020 minus 7 weken vakantie en 5 weken Pabo)	240
Totaal	690

Jaar II

5 weken x 5 dagen x 6 uur per dag:	150
40 weken x 1 dag x 6 uur per dag:	240
Totaal	390

Jaar III

5 weken x 5 dagen x 6 uur per dag:	150
40 weken x 1 dag x 6 uur per dag:	240
Totaal	390

Zelfstudie:

Jaar I (jaar I is langer dan 52 weken)

10 weken x 10 uur	100
5 weken x 10 uur	50
40 weken x 7 uur	280
Totaal	430

Jaar II

5 weken x 10 uur	50
40 weken x 7 uur	280
Totaal	330

Jaar III

5 weken x 10 uur	50
40 weken x 7 uur	280
Totaal	330

Onderwijsdeel totale tijd:

contacttijd	1470 (thans 1313 voltijd, 623 deeltijd)
zelfstudie	1090 (thans 3815)
totaal	2560

Beroepsdeel totale tijd:

3 jaar x 1161 uur (0,7 fte) **3483** (thans 1592)

Totale tijd in ruim 3 jaar

6.043 (thans 6720 uur voltijd in 4 jaar-op papier,
deeltijd onbekend)